

La mestra que va obrir finestres

Antònia Adroher i Pascual, primera regidora republicana de l'Ajuntament de Girona, del 20 d'octubre del 1936 al febrer del 1937

Text > **GEMMA BUSQUETS ROS**

El novembre del 1934, a Antònia Adroher Pascual (Girona, 22-6-1913 - Banyuls de la Marenda, 15-09-2007) li adjudiquen plaça de mestra interina a Ultramort, al Baix Empordà. Havia acabat els estudis

a la Normal de Girona, on havia tingut de professora Adelina Cortina Benajas (1891-1976), casada amb Miquel Santaló, qui també hauria de recórrer el camí de l'exili, en aquest cas a Mèxic. Durant el seu primer any a la Normal, Adroher

reconeixeria la influència d'Adelina Cortina «en l'emancipació» i «en l'esperit de treball», cabdals per a una noia amb una infantesa bonica a l'escola de Carme Auguet, filla d'una família de set germans petitburgesa de botiguers de

>> Retrat d'un grup d'alumnes i mestres d'una escola d'Ultramort el 1935. (Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. FONS CARMEL ROSA - ANTÒNIA ADROHER.)

>> Antònia Adroher, Carmel Rosa i Germinal Rosa a l'exili, l'any 1950.
(Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. FONS CARMEL ROSA - ANTÒNIA ADROHER.)

>> Retrat d'estudi del 1933. (Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. FONS UNAI.)

mobles. El pare era ebenista i la mare li havia inculcat «l'interès per saber escriure a màquina, brodar, saber tocar una mica el piano... en fi, tot el que era la il·lusió de la majoria de les mares i de moltes filles en aquella època», com recordava ella mateixa en un article que signava a la revista *Presència* l'any 1981. Per tant, com a noia tenia un camí ja marcat de naixement: «Mecanografia, esperar un marit i casar-me». Era el que pertocava en aquella Girona «molt carca» que la República havia fet florir, especialment amb els intents de pedagogia moderna a l'escola de mestres, a la Normal. Va ser Antònia Adroher, segons el seu propi relat, la que el dia de la proclamació de la República, el 14 d'abril del 1931, va portar la bandera i la va pujar a dalt de l'Ajuntament.

Antònia Adroher s'estrenava com a mestressa al poble d'Ultramort. Els mestres de la República van obrir finestres i enderrocar murs. Les aules havien de ser grans, amb flors i pissarres circulars. «Nosaltres volíem que els nanos de les escoles se sentissin com si fossin en un paradís, gairebé», explicava la mestra gironina al pedagog Salomó Marqués en una entrevista l'any 1992: «El conservadorisme només pot dur-nos a la mediocritat». Amb aquesta crida a l'excel·lència pedagògica que va suposar el Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU) del qual va formar part, Adroher va publicar una carta al director el 29 de novembre del 1978 al diari *Avui* com a rèplica a un article de Lluís Sorribes, el qual «menyspreava el CENU dient que no fou res més que una escola engendrada per la guerra i la revolució». Perquè quaranta-dos anys abans, la mestra que va obrir finestres va ser la primera dona regidora a l'Ajuntament de Girona pel POUM. Va ocupar el càrrec del 21 d'octubre del 1936 fins al febrer del 1937 i va ser assignada a Cul-

tura, però, en el context de guerra, tenia molt clar que l'educació era prioritària. «Durant la guerra utilitzàvem els mètodes pedagògics més avançats», destacava en una entrevista el 10 de novembre del 1979 a *El Punt Diari*: «L'objectiu era que no hi hagués cap nen sense escola i, a tal fi, vàrem habilitar els convents, prèviament requisats, i vàrem inaugurar el nou edifici escolar Ignasi Iglésies, que fou una escola modelica».

En aquestes primeres entrevistes, que concedeix durant els primers anys de la transició, el seu testimoni té un gran valor. Antònia Adroher hi conserva el tarannà juvenil d'aquella jove decidida i interessada en l'esport. Junta-ment amb la seva germana Emília, són dues de les cinc noies del GEiEG que utilitzen la piscina del parc de la Devesa. D'espirit combatiu, el 1933 va ser la instigadora d'una vaga a la Normal per exigir igualtat de sous entre professors i professores. Un any després, va ingressar a la UGT-FETE. «Un dels esdeveniments que recordo són els fets del Sis d'Octubre. Vaig participar activament en l'ajuda al meu germà i altres companys del POUM que havien estat tancats a la presó», explicava el 1979 en una entrevista a *El Punt Diari* a Jaume Fàbrega. L'entorn familiar va contribuir a la seva politització, després de la dictadura de Primo de Rivera: el seu germà Enric, conegut amb el pseudònim de *Gironella*, fou un dels fundadors del POUM, així com el promès d'Antònia Adroher, Dídac Tarradell, que també era mestre i pumista, i que va ser mort en un tiroteig el 25 de juliol del 1936 entre el Comitè Antifeixista de la CNT, del POUM i un escamot feixista. La mort de Tarradell va provocar un buit, un sotrac en l'ànima d'Antònia Adroher: «Jo me'n volia anar al front, però els companys varen dir que tenien una feina per a mi». No va ser miliciana, sinó que va

>> Retrat d'estudi del 1928.
(Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. FONS CARMEL ROSA - ANTÒNIA ADROHER.)

organitzar una escola autogestionada de noies sense família a les Carmelites. Antònia Adroher xifra en una cinquantena les pumistes a Girona. El febrer del 1937 va deixar la regidoria a l'Ajuntament arran de les tensions entre els comunistes. Va ser, també, el 28 de febrer del 1937 que es va publicar la revista *Emancipación*, l'òrgan quinzenal del Secretariat Femení del POUM. «Enteníem el feminisme com a feminisme de classe, bo i posant les defenses dels treballadors davant de l'alliberament de la dona», recordava a *Presència* el 1981.

El 27 de gener, en tres autocars, els pumistes van marxar a l'exili.